

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Gf.II.30.016/2016/4. szám

A Szegedi Ítéltábla a Bihari Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Bihari Krisztina) által képviselt felperesnek - a dr. Ádám Attila ügyvéd által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2015. november 11. napján kelt 11.G.40.015/2015/14. számú ítélete ellen a felperes részéről 15. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletét **részben**, az alábbiak szerint **megváltoztatja**.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül adja ki a felperesnek az **(gpjmű fgi rszáma)**. forgalmi rendszámú Honda Accord típusú személygépkocsi törzskönyvét.

A felperes által fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét felemeli 378 400 (háromszázhetvennyolcezer-négyszáz) Ft-ra, és kötelezi az alperest, hogy az állami adóhatóság felhívására fizessen meg a Magyar Államnak 36 000 (harminchatezer) Ft. elsőfokú eljárási illetéket.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 19 000 (tizenkilencezer) Ft másodfokú perköltséget, valamint az állami adóhatóság felhívására a Magyar Államnak 48 000 (negyvennyolcezer) Ft fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I N D O K O L Á S

A felperes mint adós és az alperesi jogelőd mint hitelező között 2008. június 11. napján **(szerződés száma)** számon svájci frank alapú kölcsönszerződés jött létre az **(gpjmű fgi rszáma)**. forgalmi rendszámú Honda Accord típusú személygépkocsi vételárának finanszírozására. A szerződés alapján az alperesi jogelőd 5 100 000 Ft kölcsönt folyósított a felperes részére, aki vállalta 72 hónapon keresztül havi 87 588 Ft megfizetését azzal, hogy az összes törlesztőrészlet 6 306 336 Ft. A szerződés aláírásával a felperes kijelentette, hogy a kölcsönszerződés elválaszthatatlan részét képező **(üzletszabályzat jelölése)** számú üzletszabályzatban foglaltakat megismerte, megértette, az abban foglaltakat magára nézve kötelezőnek ismeri el.

A finanszírozott gépjárműre a felek 2008. június 17. napján biztosítéki céllal opciós és adásvételi szerződést kötöttek. Az opciós szerződés 4. pontja szerint a hitelező a vételi jogot a jelen szerződés aláírásától számított 5 éves időtartam alatt, de legfeljebb addig az időpontig gyakorolhatja, ameddig vele szemben a kölcsönszerződésből eredő tartozását a kölcsönbevevő maradéktalanul nem teljesítette. Az opciós szerződés 6. pontja alapján a szerződő felek a hitelező javára alapított vételi jog biztosítására elidegenítési és terhelési tilalmat kötöttek ki, a 7. pontban pedig rögzítették: „A Hitelező az e megállapodás szerint alapított vételi jogát abban az esetben gyakorolhatja, ha a Kölcsönbevevő a jelen megállapodás 1. pontjában hivatkozott kölcsönszerződésben megjelölt

bármely esedékességi időpontban - az esedékességet követő 15 napon belül - akár részben vagy egészben nem tesz eleget valamely fizetési kötelezettségének, továbbá ha a kölcsönszerződés bármely oknál fogva felmondásra kerül."

A kölcsönszerződés részét képező **(üzletszabályzat jelölése)** számú üzletszabályzat (Üsz.) IV/7. pontja szerint, „amennyiben az elsődleges biztosíték opció és az egyedi kölcsönszerződés futamideje öt évnél hosszabb, úgy a kölcsönbevevő köteles a hitelező felszólítására - az eredeti feltételekkel egyező tartalommal - ismét vételi jogot engedni, amelynek időtartama legalább a szerződés lejártát követő három hónap."

Az Üsz. IV/9. pontja rögzíti: „amennyiben a kölcsönbevevő a kölcsönszerződésben foglalt valamennyi kötelezettségét teljesítette, úgy a hitelező köteles a gépjármű törzskönyvét és a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot kiadni."

Az Üsz. VI/1. pontja akként rendelkezik, hogy „a kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba, a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvébe a hitelező javára a felek között létrejött szerződésnek megfelelően a vételi jogot vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni, és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező, mint a korlátozás jogosítottja részére küldje meg."

A felperes keresetében kérte a kölcsön-, az opciós és az adásvételi szerződés egésze, valamint a **(üzletszabályzat jelölése)**. számú üzletszabályzat általa megjelölt pontjai érvénytelenségének megállapítását, továbbá az alperes kötelezését az **(gpjmű fgi rszáma)**. forgalmi rendszámú Honda Accord típusú gépkocsi törzskönyvének kiadására. Álláspontja szerint a szerződés forint alapú, ezért az alperes árfolyam-különbözetre nem tarthat igényt, költségek, díjak az egyedi szerződésben nem kerültek kikötésre, ezért az alperes azok felszámítására nem jogosult, a szerződésben kikötött ügyleti kamat három havi LIBOR kamat, így ezzel a kamattal számolva a teljes futamidő alatt a tartozása 5 196 185 Ft, amelyet maradéktalanul megfizetett. Kiemelte, az opciós jog gyakorlására nyitva álló öt éves határidő anélkül telt el, hogy az alperes e jogát gyakorolta volna, az opciós jog meghosszabbítására nem került sor, az üzletszabályzat IV/7. és IV/9. pontjai pedig a Ptk. 374. § (4) bekezdésébe ütköznek, ezáltal érvénytelenek, következésképpen az alperesnek nincs jogcíme a törzskönyv birtokban tartására, köteles azt részére kiadni. A per során utóbb úgy nyilatkozott, keresetét kizárólag a gépjármű törzskönyvének kiadása tekintetében tartja fenn.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult, vitatva azt mind a jogalap, mind az összecszerűség tekintetében. A törzskönyv kiadását illetően hangsúlyozta, a felperesnek jelenleg is áll fenn a szerződésből eredően tartozása, és miután az üzletszabályzat IV/9. pontjának helyes értelmezése szerint csak akkor köteles a törzskönyvet kiadni, ha a felperes valamennyi fizetési kötelezettségét teljesítette, a törzskönyvet jogszerűen tartja birtokában. Álláspontja szerint az üzletszabályzat e rendelkezése a kölcsön visszafizetésének atipikus önálló biztosítéka, amely független az opciós szerződéstől. A felperes egyéb kereseti kérelmeitől való elállásához nem járult hozzá.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította, kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 127 000 Ft perköltséget, míg az államnak külön felhívásra 252 000 Ft eljárási illetéket. Határozatának indokolásában kifejtette, a felperes keresetmódosítása a kereseti kérelmei egy részétől való elállásként értelmezhető, s mivel alperesi hozzájárulás hiányában nem volt helye a per megszüntetésének, valamennyi, a per tárgyává tett kereseti kérelemről érdemben döntenie kellett. Részletesen indokolt álláspontja szerint a perbeli kölcsönszerződés illetve annak egyes feltételei a felperes által megjelölt okokból nem tekinthetők érvénytelennek, így járulékos jellege alapján az opciós szerződés érvénytelensége sem állapítható meg.

A törzskönyv kiadását érintő kereseti kérelem tekintetében kiemelte, az ügyleti kamat a LIBOR kamattal nem azonosítható, így a LIBOR kamat szerint elvégzett felperesi elszámolás alapján nem állapítható meg, hogy az alperes felé fennálló tartozását a felperes maradéktalanul teljesítette volna, következésképp a törzskönyv erre tekintettel nem adható ki. Kifejtette, az üzletszabályzat IV/7. pontja a Ptk. 375. § (4) bekezdésére figyelemmel a Ptk. 374. § (2) bekezdése alapján érvénytelen, az opciós jog ugyanis öt éven túl nem hosszabbítható meg, s mivel az öt éves határidő eltelt, az opciós jog megszűnt. Elfogadta ugyanakkor az alperesnek azt a védekezését, miszerint a törzskönyv birtokban tartásának joga a kölcsönszerződés biztosítására szolgáló atipikus biztosíték, és ennek megfelelően az Üsz IV/9. pontja alapján az összes felperesi kötelezettség teljesítéséig az alperes magánál tarthatja a törzskönyvet.

Az ítélet ellen előterjesztett fellebbezésében a felperes annak részbeni megváltoztatásával kérte az alperes kötelezését a perrel érintett gépjármű törzskönyvének kiadására azzal az indokkal, hogy az opciós szerződés 4. pontja, továbbá az Üsz. - helyesen - IV/7. és IV/9. pontjai érvénytelenek (Ptk. 374. § (2) és (4) bekezdés). Fellebbezési érvelése szerint kizárólag az Üsz. I.25.b. pontja tartalmaz kamatra vonatkozó rendelkezést, egyebekben a szerződésben a kamat éves százalékos mértéke nem került meghatározásra, ebből következőleg közöttük az elszámolás a LIBOR kamat alapulvételével végezhető el. Továbbra is állította, hogy a tartozását - amely magában foglalta a törlesztő részletek tőkeösszegét, a LIBOR kamatot és az árfolyamváltozást - teljes egészében megfizette, sőt az általa teljesített összeg figyelembevételével már túlfizetésben van, így az alperes jogszerűtlenül tartja a birtokában a gépjármű törzskönyvét. Fenntartotta azt az álláspontját, hogy az Üsz IV/7. és IV/9. pontjai a Ptk. 377. § (2) és (4) bekezdésében írt kógens szabályba ütköznek, ezért az alperes e rendelkezésekre hivatkozással sem jogosult megtagadni a törzskönyv kiadását.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult. Megismételte az elsőfokú eljárásban kifejtett álláspontját, miszerint az Üsz. IV/9. pontjából következően a törzskönyv alperesi birtokban tartása az opciós szerződésen kívüli önálló, atipikus biztosíték, az a kölcsönszerződéshez kapcsolódik, így amíg a felperes az abban rögzített összes kötelezettségét nem teljesítette, nem követelheti megalapozottan a törzskönyv kiadását.

A fellebbezés alapos.

A fellebbezési eljárás során kizárólag az képezte a jogvita tárgyát, hogy a perrel érintett gépjármű törzskönyvének birtokban tartása a vételi joghoz, avagy a kölcsönszerződéshez kapcsolódó atipikus biztosítéknak tekinthető-e, a felperes megalapozottan tarthat-e igényt a törzskönyv kiadására.

A Ptk. 200. § (1) bekezdésében megfogalmazott szerződési szabadság elvéből következően - ilyen tartalmú jogszabályi tiltás hiányában - nincs akadálya annak, hogy a kölcsön visszafizetésének atipikus biztosítékaként kössenek ki a felek a hitelező javára a kölcsönből finanszírozott gépjárműre egyfelől elidegenítési és terhelési tilalmat, másfelől a törzskönyv birtokban tartásának a jogát mindaddig, amíg a kölcsönbevevő a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségeit nem teljesíti maradéktalanul. A perbeli esetben azonban a felek ilyen tartalmú megállapodást nem kötöttek. Az opciós szerződés 6. pontja szerint a felek a vételi jog - és nem a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettség - biztosítására kötöttek ki az alperes javára elidegenítési és terhelési tilalmat a vételi jog tárgyát képező gépjárműre. Az üzletszabályzat VI.1. pontja ezzel összhangban rendelkezik úgy, hogy „a kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvbe a hitelező javára - a felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot, vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező, mint a korlátozás

jogosítottja részére küldje meg." Az idézett szerződési feltétel megszövegezése, annak nyelvtani értelme is azt támasztja alá, hogy a felek a törzskönyv alperes részére történő megküldésével az alperes opciós jogát kívánták biztosítani. Ennek megfelelően a törzskönyv birtoklásához való jog az opciós joghoz kapcsolódó járulékos jogosultság, amely járulékos jellegére figyelemmel az opciós jog megszűnésével együtt megszűnt.

Az Üsz. alperes által hivatkozott IV.9. pontja - az Üsz.VI.1. pontjával és az opciós szerződés 7. pontjával együttesen értelmezve - csupán annyit jelent, hogyha a kölcsönbevevő teljesíti a fizetési kötelezettségeit, a hitelező (az alperes) köteles kiadni a törzskönyvet és a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot. Nem jelenti azonban egyúttal azt is - az alperes és az elsőfokú bíróság értelmezésétől eltérően - hogy a hitelezőt csak akkor terheli a törzskönyv kiadásának kötelezettsége, ha a kölcsönbevevő maradéktalanul teljesítette fizetési kötelezettségeit. Utal e tekintetben az ítélet tábla a jelen ügyben alkalmazandó 1959. évi IV. tv-nek a szerződés értelmezésével kapcsolatos 207. § (1) és (2) bekezdésére, amely szerint a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozón feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. Ha pedig az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződés tartalma e szabály alkalmazásával nem állapítható meg egyértelműen, a feltétel meghatározójával szerződő fél, illetve a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni. A jogalkotó a Ptk. fenti rendelkezésével a pontatlan, vagy bizonytalan megfogalmazás kockázatát arra a félre terhelte, aki annak megfogalmazásáért felelős. Ennek megfelelően ha az alperesnek a IV.9. pontban írt szerződési kikötéssel az volt a célja, hogy a kölcsön visszafizetésének atipikus biztosítékeként mindaddig magánál tarthassa a kölcsönből finanszírozott gépjármű törzskönyvét, amíg az adós valamennyi fizetési kötelezettségének nem tesz eleget, ezt a szándékát egyértelműen, félreérthetetlenül így kellett volna megfogalmaznia. Az érintett kikötésnek azonban annak tényleges megszövegezése alapján csak kiterjesztő értelmezéssel tulajdonítható az alperes szerinti tartalom, a kiterjesztő értelmezést viszont a Ptk. 207. § (4) bekezdése kifejezetten tiltja.

Mindezt figyelembe véve az Üsz. IV.9. pontja csupán azon esetek egyikét szabályozza, amikor a hitelező nem tagadhatja meg a törzskönyv kiadását. Nem vonható le azonban az érintett kikötés megfogalmazásából az a következtetés, hogy akkor is jogosult lenne azt magánál tartani, ha az e jogosultság alapjául szolgáló opciós joga megszűnt.

Mindebből következően megállapítható, hogy a törzskönyv birtokban tartása a vételi joghoz kapcsolódó, azt biztosító mellékkötelezettség, s miután az opciós jog - az elsőfokú bíróság által helyesen megállapítottak szerint - megszűnt, az alperesnek a törzskönyv birtokban tartására vonatkozó jogosultsága is megszűnt, ezért az ítélet tábla kötelezte az alperest a perrel érintett gépjármű törzskönyvének kiadására.

Miután a fentebb kifejtettek szerint a törzskönyv birtokban tartása az opciós jog és nem a kölcsönszerződés biztosítéka, ezért annak vizsgálata, hogy a kölcsönszerződésben a kamat százalékos mértékben meghatározásra került-e, vagy sem, szükségtelen, az a törzskönyv kiadása iránti igény elbírálását nem befolyásolja. A felperes annak indokaként, hogy megalapozottan tarthat igényt a gépjármű törzskönyvének kiadására, arra hivatkozott, hogy a kölcsönszerződésből eredő tartozását teljes egészében kiegyenlítette. Az ítélet tábla a már kifejtett eltérő indokok alapján helyt adott a felperes keresetének, így nem kellett vizsgálnia eljárása során azt sem, hogy a felperes eleget tett-e maradéktalanul a kölcsönszerződésből eredő kötelezettségének. Ennek kapcsán utal az ítélet tábla arra, a polgári perben a bíróság a kereseti tényállásban előadottakhoz, valamint a kereset tárgyához, tehát a fél által érvényesíteni kívánt joghoz is általában kötve van. A Pp. 121. § (1) bekezdés c) pontja értelmében az érvényesített jogot kell a keresetlevélben megjelölni, nem pedig a

konkrét jogcímet. Így a kereseti kérelemhez kötöttség nem jelenti azt, hogy a bíróság a fél által tévesen megjelölt jogcímmel kötve lenne, ha a követelést támasztó fél által előadott tények valónak bizonyulnak, és ezek a kereseti követelést megalapozzák, akkor a jogcím helytelen megnevezése miatt a kereseti követelés nem utasítható el (BDT2013. 2866., BH2004. 504., EBH2006. 1422.). Erre figyelemmel az ítélet tábla a törzskönyv kiadása iránti kereseti kérelmet a felperes által megjelölttől eltérő indokok alapján ítélte megalapozottnak.

A felperes a perben eredetileg előterjesztett kereseti kérelmében egyfelől a kölcsön- opciós és adásvételi szerződés érvénytelenségének megállapítását kérte, másfelől keresete az alperesnek a törzskönyv kiadására kötelezésére is irányult, ez utóbbi kérelmének indoka az opciós szerződés érvénytelensége volt. Ehhez mérten az elsőfokú bíróság az eljárás pertárgyértékét tévesen határozta meg. A Kúria 5/2013. polgári jogegységi határozatának 2.a. pontja szerint a Ptk. 239/A. §-a alapján indult megállapítási perben a per tárgyának értékét főszabályként a szerződésben kikötő szolgáltatásért járó ellenszolgáltatás értéke alapján kell meghatározni. A kölcsönszerződés esetén az ellenszolgáltatás értéke a kölcsön tőkeösszegének az ügyleti kamattal és az esetleges költségekkel, díjakkal növelt összege, ami jelen esetben - a szerződéskötés időpontjában - 6 306 336 Ft. Az opciós szerződést a felek az alapügylet biztosítékként kötötték meg, ezért ha a felperes az opciós szerződés érvénytelenségét kizárólag annak járulékos jellegére tekintettel kérte volna megállapítani, az opciós szerződésre vonatkozó kereset, mint járulékos követelés a perérték számításánál figyelmen kívül maradna. A felperes viszont a biztosított szerződéstől független, önálló jogcímen kérte az opciós szerződés érvénytelenségének megállapítását, ezért ennek a követelésnek az értéke hozzáadandó a kölcsönszerződéshez kapcsolódó perértékhez. Itt jegyzi meg az ítélet tábla, a felperes a kölcsönszerződés érvénytelensége iránti keresetét utóbb „nem tartotta fenn”, amelyre figyelemmel változott az eljárás tárgyának értéke is, ez azonban az 1990. évi XCIII. tv. 41. § (2) bekezdése alapján az eljárási illeték összegének meghatározása során nem vehető figyelembe, az elsőfokú eljárásban az ehhez kapcsolódó pertárgyérték is az eljárási illeték alapját képezi. A felperes a vételi jog engedéséért ellenszolgáltatást nem kötött ki, ezért az opciós szerződés érvénytelenségének megállapítására, illetve ennek alapján a törzskönyv kiadására irányuló kereset tekintetében a per tárgyának értéke nem határozható meg, így az illetékalap számításánál az 600 000 Ft-tal veendő számításba (Itv. 39. § (3) bekezdés b) pont). A teljes pertárgyérték ennek megfelelően 6 906 336 Ft, amely alapján az elsőfokú illeték összege 414 400 Ft. A kereset a törzskönyv kiadása iránti igény tekintetében bizonyult megalapozottnak, ezért az ehhez kapcsolódó elsőfokú eljárási illeték viselésére a alperes köteles, míg a kölcsönszerződés érvénytelensége kapcsán felmerült 378 400 Ft feljegyzett elsőfokú eljárási illetéket a felperesnek kell megfizetnie a Pp. 81. § (1) bekezdése, továbbá a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet (Kmr.) 13. § (2) bekezdése alapján.

A kifejtettekre figyelemmel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta.

Az eredményesen fellebbező felperes a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján igényt tarthat a másodfokú eljárásban felmerült költségei megtérítésére, amelynek összegét az ítélet tábla a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdése, valamint a 4/A. §-a alapján - 6 munkaóra figyelembevételével - állapította meg. A feljegyzett fellebbezési illetéket - a fellebbezés sikerére tekintettel - ugyancsak a felperes köteles viselni a Pp. 78. § (1) bekezdése és a Kmr. 13. § (2) bekezdése alapján.

Szeged, 2016. március 30.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Dr. Lengyel Nóra sk.
előadó bíró

Zanóczné dr. Ocskó Erzsébet sk.
táblabíró